

บทที่ 4

สิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

จากการที่ความหมายของสิทธิมีทฤษฎีที่แตกต่างกันอยู่ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) และทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) จึงควรพิจารณาว่า ความหมายของสิทธิในกฎหมายไทย นั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทฤษฎีใด และสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมายที่ศาลได้ยอมรับมีอยู่อย่างไรบ้าง และจะขยายขอบเขตออกไปได้เพียงใด ทั้งจะกล่าวถึงการใช้อำนาจป้องกันสิทธิที่จะได้รับมาในอนาคตด้วย

4.1 แนวความคิดของสิทธิในกฎหมายไทย

การที่ความหมายของสิทธิ มีทฤษฎีที่สำคัญอยู่ 2 ทฤษฎีตามที่ได้ อธิบายมาแล้วนั้น จึงควรพิจารณาถึงแนวความคิดของสิทธิในกฎหมายไทย ทั้งแนวความคิดของนักนิติศาสตร์ และแนวคำพิพากษาของศาลว่าจะยึดถือ ทฤษฎีใดเป็นสำคัญ

4.1.1 แนวความคิดของนักนิติศาสตร์

ความหมายของสิทธินั้นมีอยู่ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) และทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) ซึ่ง คำอธิบายของทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองที่ว่า กฎหมาย คือ คำสั่งคำบัญชาของ รัฐชาติปัตย์ ซึ่งบังคับใช้กับราษฎรทั้งหลาย ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม โดยปกติ แล้วผู้นั้นต้องรับโทษ ของ จอห์น ออสติน นั้น ได้มีอิทธิพลต่อความคิดทาง

กฎหมายของนักนิติศาสตร์ไทยมาก¹ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อครั้งมีการริเริ่มตั้ง
โรงเรียนกฎหมายขึ้นในประเทศไทย ได้มีการเลียนแบบโรงเรียนกฎหมาย
ของอังกฤษ มีการจัดสอนวิชาธรรมศาสตร์ (Jurisprudence) ผู้สอน
ท่านแรก คือ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงอธิบายตามแบบที่ศึกษามา
จากอังกฤษ² ว่า "กฎหมาย คือ คำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครองว่าการแผ่นดิน
ติดต่อราษฎรทั้งหลาย เมื่อไม่ทำตามแล้วธรรมดาต้องรับโทษ"³ ท่านผู้สอนวิชา
ธรรมศาสตร์ในสมัยต่อมา ก็เดินตามแนวที่กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงวาง
ไว้ คำสอนดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อความคิดทางกฎหมายของนักนิติศาสตร์ไทย
อย่างมาก โดยนักนิติศาสตร์ไทยล้วนแต่เชื่อว่า กฎหมาย คือ คำสั่งคำบัญชา
ของรัฐชาติปิตัย⁴ อันเป็นผลให้แนวความคิดเรื่อง "สิทธิ" ของนักนิติศาสตร์
ไทยเห็นว่า "สิทธิ" คือ ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่โดยกฎหมายรับรองและคุ้มครอง
ให้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ยกมา เช่น

ท่านอาจารย์ ชุนประเสริฐศุกุมাত্রา อธิบายว่า "สิทธิ" คือ
อำนาจหรือประโยชน์ซึ่งกฎหมายรับรองป้องกัน⁵

¹ ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพ
มหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2531), หน้า 66.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 66-67.

³ โอสถ โกสิน, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป,
(พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510), หน้า 16.

⁴ ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา, หน้า 67.

⁵ ชุนประเสริฐศุกุมাত্রา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป,
(ม.ป.ท., 2489), หน้า 181.

ท่านศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายว่า "สิทธิ" ได้แก่ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองว่ามีอยู่และป้องกันให้⁶

ท่านศาสตราจารย์ จิตติ ตังศภัทย์ อธิบายว่า "สิทธิ" หมายความว่า ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่โดยกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้⁷

ท่านศาสตราจารย์ พิษณุ รพีพันธุ์ อธิบายว่า "สิทธิ" หมายความว่า ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองป้องกันให้⁸

ท่านศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม อธิบายว่า "สิทธิ" หมายความว่า ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้⁹

ท่านอาจารย์ ไอสถ โกสิน อธิบายว่า "สิทธิ" คือ ประโยชน์หรืออำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง¹⁰

⁶หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 14 (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520) หน้า 212.

⁷จิตติ ตังศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525) หน้า 608.

⁸พิษณุ รพีพันธุ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาค 2 บุคคล ภาค 3 สิทธิ, (กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, 2516), หน้า 75.

⁹วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2530), หน้า 640.

¹⁰ไอสถ โกสิน, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, หน้า 102.

ท่านอาจารย์ โพบม จันทรคคะ อธิบายว่า "สิทธิ" หมายความว่า ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองป้องกันให้¹¹

ท่านอาจารย์ เข็มชัย ชูติวงศ์ อธิบายว่า "สิทธิ" หมายความว่า ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคล ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองป้องกันให้¹²

เมื่อ "สิทธิ" ได้แก่ ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่โดยกฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้ ซึ่งหมายความว่า เป็นประโยชน์ที่กฎหมาย "รับรอง" ว่า มีอยู่ และเป็นประโยชน์ที่กฎหมาย "คุ้มครอง" คือ คุ้มครองมิให้มีการละเมิด สิทธิ¹³ ดังนั้นประโยชน์ใดจะเป็นสิทธิหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับว่ามีกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งรับรองและคุ้มครองให้หรือไม่¹⁴ การรับรองหรือคุ้มครองของกฎหมายจะดูได้จากกรณีที่ผู้อื่นมาละเมิดสิทธิ กฎหมายมีมาตรการที่จะจัดการ ลงโทษผู้ละเมิดหรือไม่¹⁵ เช่น สิทธิในร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน

¹¹ โพบม จันทรคคะ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 457.

¹² เข็มชัย ชูติวงศ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาคสิทธิ, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.), หน้า 1.

¹³ หยุต แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 193-194.

¹⁴ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 643.

¹⁵ เข็มชัย ชูติวงศ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาคสิทธิ, หน้า 2.

มีประมวลกฎหมายอาญาคุ้มครองว่า ถ้าผู้ใดมาประทุษร้ายต่อสิทธิดังกล่าวจะต้องถูกกฎหมายลงโทษ แต่ถ้าเป็นประโยชน์ที่ยังไม่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง ก็ย่อมไม่เป็นสิทธิ¹⁶ เช่น แต่เดิมสิทธิในสิ่งประดิษฐ์ (Patent Right) ยังไม่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ จึงไม่ถือเป็นสิทธิ แต่ปัจจุบันนี้ มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ดังนี้ สิทธิบัตรจึงเป็นสิทธิชนิดหนึ่ง

4.1.2 แนวคำพิพากษา

ในประเทศไทย ทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ซึ่งศาลยุติธรรมของไทยก็ยอมรับนับถือแนวความคิดกฎหมายบ้านเมือง¹⁷ โดยจะเห็นได้จากตัวอย่างคำพิพากษายกมา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496 : ในพ.ศ. 2490 คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศไทยได้เป็นผลสำเร็จ การบริหารประเทศชาติในลักษณะเช่นนี้ คณะรัฐประหารย่อมมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขยกเลิกและออกกฎหมายตามระบบแห่งการปฏิวัติ เพื่อบริหารประเทศต่อไปได้ มิฉะนั้นประเทศชาติจะตั้งอยู่ด้วยความสงบไม่ได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 จึงเป็นกฎหมายอันสมบูรณ์ รัฐมนตรีที่แต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญซึ่งคณะรัฐประหารได้ประกาศใช้ จึงเป็นรัฐมนตรีโดยชอบ

¹⁶ วิชาญ เคว้งงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 643.

¹⁷ จรัญ โฆษณานันท์, นิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532), หน้า 108.

สำหรับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496 นี้ มีบันทึกท้ายคำพิพากษา
ของท่านศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย อธิบายว่า

"คำพิพากษาศาลฎีกานี้ เป็นตัวอย่างอันดีที่จะพิจารณาว่า ศาลยุติ
ธรรมจำต้องรับรองผลของการปฏิวัติหรือรัฐประหาร ซึ่งทำได้สำเร็จ และผู้
กระทำได้กลายเป็นผู้มีอำนาจอันแท้จริงในรัฐอย่างแน่นอน โดยที่การรัฐประหาร
เมื่อ พ.ศ. 2490 มีลักษณะอย่างเดียวกันกับการปฏิวัติของเยอรมัน ค.ศ. 1918
หลังสงครามโลกครั้งแรก ผู้เขียนจึงขอถือโอกาสนี้แปลคำพิพากษาศาลฎีกา
เยอรมัน เพื่อเป็นการเทียบเคียง ดังต่อไปนี้

ในคำพิพากษาเยอรมันเล่ม 99 หน้า 287 ศาลฎีกาเยอรมันได้
กล่าวว่า "กฎหมายนี้ คือ กฎหมายที่รัฐบาลของคณะปฏิวัติได้ออก ย่อมเป็นอัน
สมบูรณ์และมีผลผูกพันทางกฎหมาย เพราะแม้รัฐบาลซึ่งเป็นผู้ออกกฎหมายนั้นจะ
เกิดขึ้นโดยการปฏิวัติอันใช้กำลังก็ดี แต่ก็สามารถยืนยันหยัดฐานะอันทรงอำนาจ
ของตนไว้ได้ ฉะนั้น ในทางรัฐธรรมนูญ จึงต้องยอมรับอำนาจของรัฐบาล
ดังกล่าว (คือ อำนาจในการออกกฎหมาย)"

นอกจากนี้ ในคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน เล่ม 100 หน้า 27 ศาลฎีกา
เยอรมันยังได้กล่าวว่า อำนาจของรัฐใหม่อันเกิดขึ้นด้วยการปฏิวัตินี้ ในทาง
รัฐธรรมนูญจะปฏิเสธไม่ยอมรับรองหาได้ไม่ เพราะการผิดต่อกฎหมายในการ
ก่อให้เกิดการปฏิวัติขึ้นนั้น หาเป็นการขัดแย้งกับอำนาจนั้นแต่ประการใดไม่
เพราะการชอบด้วยกฎหมายแห่งการก่อให้เกิดขึ้น ย่อมไม่ใช่คุณลักษณะอันเป็น
สาระสำคัญของอำนาจของรัฐอย่างใดเลย รัฐไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศ
จากอำนาจของรัฐ ทั้งนี้ที่อำนาจเก่าได้ถูกขจัดให้หมดไป ทั้งนี้ที่อำนาจใหม่
ซึ่งสามารถทำการได้สำเร็จ ย่อมเข้ามาแทนที่อำนาจเก่า วิธีการแห่ง
การปฏิวัติได้แสดงด้วยว่า อำนาจใหม่ได้เกิดขึ้นอย่างผู้ครอบครองรัฐ ภาย

หลังที่อำนาจเก่าได้ถูกทำลายลงไปแล้ว และยังดำรงอยู่ในการคลี่คลายจัดสรรอย่างมั่นคง ดังนั้น รัฐบาลใหม่จึงมีอำนาจออกกฎหมายได้...

คำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมันที่แปลมาข้างบนนี้ แสดงว่าการปฏิวัติหรือรัฐประหารนั้น ในครั้งแรกเป็นการผิดกฎหมาย แต่เมื่อใดผู้กระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารจนเสร็จสมบูรณ์ กล่าวคือ สามารถยื่นหยัดอำนาจที่แท้จริงของตนได้ โดยปราบปรามอำนาจของรัฐบาลเก่าหรือกลุ่มบุคคลที่ต่อต้านแพ้อำนาจไปแล้ว ก็เป็นรัฐอธิปไตยที่มีอำนาจสูงสุดในรัฐ ฉะนั้น จึงอยู่ในฐานะที่จะให้รัฐธรรมนูญใหม่และยกเลิกกฎหมายเดิม บัญญัติกฎหมายใหม่ตามใจชอบ

ในคดีเรื่องนี้ปรากฏว่า เมื่อมีการรัฐประหารสำเร็จแล้ว ก็ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 ขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวยอมใช้ได้ในฐานะเป็นรัฐธรรมนูญอันแท้จริง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งแต่งตั้งโดยอาศัยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว จึงเป็นรัฐมนตรีที่สมบูรณ์ ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ นั้น กฎหมายใดที่รัฐประหารไม่ยกเลิกเสียก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว กฎหมายนั้นก็ยังคงใช้ได้ต่อไป..."¹⁸

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1662/2505 : เมื่อในพ.ศ. 2501 คณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศไทยได้เป็นผลสำเร็จ หัวหน้าคณะปฏิวัติยอมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความใดที่หัวหน้าคณะปฏิวัติสั่งบังคับประชาชน ก็ต้องถือว่าเป็นกฎหมาย แม้พระมหากษัตริย์จะมีทรงตราออกมาด้วยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร หรือสภานิติบัญญัติของประเทศก็ตาม

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำพุทธศักราช 2496, (พระนคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2507), หน้า 63 - 66.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1234/2523 : แม้จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยออกประกาศใช้แล้วก็ตาม แต่ก็หาได้มีกฎหมายยกเลิกประกาศหรือคำสั่งคณะปฏิวัติ หรือคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินไม่ ประกาศหรือคำสั่งนั้นจึงยังคงเป็นกฎหมายใช้บังคับอยู่

จากคำพิพากษาที่ยกมาจะเห็นได้ว่า คำสั่งหรือประกาศคณะปฏิวัติ เป็นกฎหมายโดยสมบูรณ์ โดยถือว่าเมื่อคณะปฏิวัติก่อการสำเร็จก็ย่อมถือได้ว่าเป็นองค์รัฐอธิปัตย์ ซึ่งมีอำนาจในการออกกฎหมายโดยชอบธรรม เนื่องจากความสำเร็จของการปฏิวัติ ที่ดำรงอยู่จากข้อเท็จจริงที่ปราศจากการต่อต้านจากฝ่ายตรงข้าม หรือประชาชนให้การยอมรับสนับสนุน ย่อมเป็นเครื่องชี้ความชอบธรรมของคณะปฏิวัติในการล้มล้างระบบเก่า รวมทั้งความชอบธรรมในการสถาปนาระบบใหม่ ความชอบธรรมเช่นนี้ จึงเป็นเหตุผลล้มล้างความผิดของคณะปฏิวัติในการกระทำรัฐประหาร และรองรับความสมบูรณ์ทางกฎหมายของคำสั่งคณะปฏิวัติต่อมา¹⁰ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง ในแบบฉบับของจอห์น ออสติน²⁰

นอกจากนั้น ยังเป็นความจำเป็นในทางรัฐศาสตร์ หรือการปกครองขณะนั้น ที่อำนาจรัฐใหม่พึงต้องมีอำนาจในการออกคำสั่งหรือประกาศต่างๆ ซึ่งมีสถานะภาพเป็นกฎหมาย เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดิน²¹

¹⁰ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 749 - 750.

²⁰ จรัญ โฆษณานันท์, นิติปรัชญา, หน้า 104.

²¹ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 750.

เมื่อศาลยุติธรรมของไทยได้ยึดถือทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง ที่ถือว่า
กฎหมาย คือ คำสั่งคำบัญชาของรัฐบาลปิตัย ซึ่งบังคับใช้กับราษฎรทั้งหลาย
ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม โดยปกติแล้วผู้นั้นต้องรับโทษ จึงเป็นผลให้ศาลยุติธรรม
ของไทยยอมรับว่า สิทธิของบุคคลต้องเป็นประโยชน์อันบุคคลมีอยู่โดยกฎหมาย
รับรองและคุ้มครองให้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487 : พูดถึงสิทธิ หากจะกล่าวโดยย่อ
และรวบรัดแล้ว ก็ได้แก่ ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่ แต่ประโยชน์จะเป็นสิทธิหรือไม่
ก็ต้องแล้วแต่ว่า บุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพหรือไม่ ถ้าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ
ประโยชน์นั้นก็ เป็นสิทธิ กล่าวคือ ได้รับการรับรองและคุ้มครองของกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 38/2496 : การละเว้นไม่ระมัดระวังในสิ่งที่ไม่
มีกฎหมายบัญญัติให้ทำ หรือตนไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องทำ ไม่เป็นละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 837/2507 : เมื่อ "สิทธิในวิธีการประดิษฐ์"
หรือ "สิทธิเปเต็นท์" เช่นที่โจทก์อ้างในขณะนี้ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายไทยก่อ
ตั้งและคุ้มครอง จึงไม่ได้ชื่อว่าเป็น "สิทธิตามกฎหมาย" อันไม่อาจก่อให้เกิด
เป็นมูลละเมิดที่จะเรียกร้องให้บังคับบัญชาทางศาลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 837/2507 เป็นคำวินิจฉัยก่อนที่จะมีการบังคับ
ใช้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แต่ในปัจจุบันมีกฎหมายรับรอง "สิทธิ
ในวิธีการประดิษฐ์" หรือ "สิทธิเปเต็นท์" แล้ว ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร
พ.ศ. 2522 ทำให้สิทธิบัตรเป็นสิทธิชนิดหนึ่ง

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ศาลยุติธรรม
ของไทยได้ยอมรับทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง ทำให้แนวคำพิพากษาในเรื่องสิทธิ

ของบุคคล จึงต้องเป็นประโยชน์อันบุคคลมีอยู่ โดยกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ถ้าประโยชน์ใดยังไม่มียกกฎหมายรับรองและคุ้มครอง ประโยชน์นั้นย่อมไม่ใช่สิทธิ บุคคลใดจะยกขึ้นกล่าวอ้างในศาลไม่ได้

4.2 สิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิที่เป็นส่วนรวม และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิที่เป็นส่วนเอกชน ในส่วนบทบัญญัติประเภทหลังนี้ สามารถจำแนกสิทธิที่บุคคลพึงมีได้เป็น 2 ประเภท คือ สิทธิเกี่ยวกับบุคคล และสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน จึงควรพิจารณาว่า สิทธิประการใดบ้างที่ศาลยอมรับว่า บุคคลสามารถกระทำการป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และนอกเหนือจากสิทธิที่ศาลได้ยอมรับว่าสามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จะมีสิทธิประการใดบ้างที่บุคคลจะกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้ อันเป็นเรื่องขอบเขตของสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

4.2.1 สิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามแนว

คำพิพากษา

สิทธิของบุคคลที่ศาลไทยยอมรับว่า สามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้ มีดังต่อไปนี้

4.2.1.1 สิทธิในชีวิต ร่างกาย

บุคคลทุกคนมีสิทธิบริบูรณ์ในชีวิตและร่างกายของตน ถ้าผู้ใดมาละเมิดสิทธินี้ เช่น ประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายผู้อื่น ย่อมมีความผิดและได้รับโทษ

ตามประมวลกฎหมายอาญา นอกจากนั้น บุคคลอาจใช้อำนาจการทำการป้องกันสิทธิในชีวิต ร่างกาย ให้พ้นจากภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายนั้นได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างคำพิพากษา เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 111/2504 ประชุมใหญ่ : จำเลยใช้ปืนแก๊ปยิงขณะที่ผู้เสียหายยกมีดจะฟันจำเลย มีดนั้นเป็นมีดขนาดใหญ่ยาว 1 ศอก ใบมีดกว้างกว่า 3 นิ้วมือ ถ้าฟันได้อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต จำเลยยิงนัดเดียว ดังนี้ เป็นการป้องกันชีวิตพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิด

คำพิพากษาฎีกาที่ 1010/2505 : น้องชายจำเลยชกต่อยกับหลานผู้ตายและน้องภริยาผู้ตาย ผู้ตายเป็นบุคคลภายนอกมิได้ร่วมชกต่อยด้วย ถู้อ่อนเหล็กเข้าไปตีทำร้ายน้องชายจำเลย จำเลยซึ่งมิได้ร่วมชกต่อยด้วย จึงวิ่งเข้าไปกั้นมิให้ผู้ตายตีน้องชายจำเลย ผู้ตายเงื้อง่อนเหล็กจะตีจำเลย จำเลยจึงเสือกมีดแทงไปที่ที่ ถูกผู้ตาย 1 ที่ ถึงแก่ความตาย ดังนี้ การกระทำของจำเลยย่อมเป็นการป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาฎีกาที่ 440/2511 : จำเลยนั่งทុบใบจอบอยู่ในบริเวณบ้านของจำเลยดีๆ ผู้ตายเมาสุรามาทำทนายจำเลย เตะจำเลยและใช้เหล็กแหลมแทงจำเลยถึง 2 ครั้ง แม้จะไม่ถูก ผู้ตายยังไล่ตามแทงติดตัวอยู่ จำเลยจึงใช้จอบซึ่งถืออยู่ในมือฟันผู้ตายไป 2 ที่ ดังนี้ จึงถือว่าเป็นการกระทำเพื่อป้องกันชีวิตของจำเลย อันเป็นการป้องกันสิทธิของจำเลยจากภัยอันตรายที่ผู้ตายก่อขึ้น พอสมควรแก่เหตุ จำเลยจึงยังไม่ควรมีความผิด

คำพิพากษาฎีกาที่ 226/2529 : ผู้ตายกับจำเลยเป็นตำรวจสถานีเดียวกัน มีเรื่องโกรธเคืองกันอย่างรุนแรงมาก่อน คืนเกิดเหตุมีงานเลี้ยงที่หอประชุม เมื่องานเลิกแล้วผู้ตายพบจำเลยที่หน้าหอประชุม ผู้ตายเมาสุราเดินเข้าไปหาจำเลยพูดว่าวันนี้เป็นวันตายของมึง มีตำรวจอีกคนหนึ่งเดินเข้า

ไปด้วย จำเลยเดินถอยหลัง ผู้ตายเดินตามและชักปืนพกออกมา จำเลยเดินถอยหลังไปจนติดหอบประชิดจึงใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย 1 นัด ถือได้ว่าจำเลยได้กระทำเพื่อป้องกันชีวิตของตน ให้พ้นจากภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง พอสสมควรแก่เหตุการณ์กระทำดังกล่าวจึงเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

จากคำพิพากษาที่ยกมาจะเห็นได้ว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิบริบูรณ์ในชีวิต ร่างกายของตน การที่มีผู้ใดมาละเมิดสิทธินี้ เช่น ประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายผู้อื่น ย่อมมีความผิดและได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา นอกจากนั้น การประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายของผู้อื่น ยังถือได้ว่าเป็นภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย เมื่อเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง อันผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิในชีวิต ร่างกายของตนหรือของผู้อื่น ให้พ้นจากภยันตรายนั้น ซึ่งถ้าได้กระทำไปพอสสมควรแก่เหตุแล้ว การกระทำนั้นถือเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำไม่มีความผิด สำหรับสิทธิในชีวิต ร่างกายนั้น เป็นสิทธิที่ศาลฝรั่งเศสได้ยอมรับไว้ เช่น ในคดี Crim, 7 aout 1873 ว่าเป็นสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย²² และศาลสหรัฐอเมริกาได้ยอมรับไว้ เช่น ในคดี State v. Abbot, 36 N.J. 63, 174 2d 881 (1961)²³ ว่าเป็นสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน

²²Gaston Stefani et George Levasseur, Droit penal general et criminologie (Paris: Dalloz, 1957), P. 171.

²³Sanford H. Kadish and Monrad G. Paulsen, Criminal law and its processes cases and materials, 3 rd. ed. (Boston: Little, Brown and Company, 1975), P. 504 - 509.

4.2.1.2 สิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศ

การกระทำโดยป้องกัน สำหรับสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศกรณีภริยามี
ชู้ นั้น การที่มีผู้ทำชู้กับภริยา ภัยต่อชื่อเสียงเกียรติยศของสามีเกิดขึ้นและมีอยู่
ตลอดเวลาที่มีการกระทำชู้กันอยู่²⁴ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาแต่เดิมนั้นถือว่า
สามีมีอำนาจป้องกันชื่อเสียงเกียรติยศได้ ถึงขนาดจะทำร้ายชายชู้หรือฆ่าเสีย
เลยก็ได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1446/131 : สามีฆ่าชู้ตายในเวลาที่ชู้กำลังร่วม
สังวาสกับภริยาตน ตัดสินว่า สามีได้กระทำการป้องกันเกียรติยศชื่อเสียง
พอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 400/2463 : ฆ่าชายชู้ซึ่งกำลังนอนกอดกับภริยา
ของตนในที่ลับ เป็นการป้องกันเกียรติยศชื่อเสียง พอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 419/2474 : สามีฆ่าชายชู้ขณะทำชู้กับภริยาตน
เป็นการป้องกันเกียรติยศชื่อเสียง พอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 378/2479 : การทำชู้ของภริยานั้นจะเป็นการ
สำเร็จรูปต้องมีชายชู้มาร่วมด้วย การที่ภริยามีชู้นั้นถือว่าเป็นการเสื่อมเสีย
เกียรติยศของสามีอย่างร้ายแรง ฉะนั้น เมื่อผู้เป็นสามีฆ่าภริยาและชายชู้
ตายขณะร่วมประเวณีกัน จึงถือว่าเป็นการป้องกันเกียรติยศพอสมควรแก่เหตุ

²⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1
ตอนที่ 2, หน้า 632.

แนววินิจฉัยดังกล่าวนี้ เป็นไปตามความคิดเก่าในสมัยนั้นที่ถือว่า ทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินของสามี (Property) ของสามี²⁵ และตามกฎหมายลักษณะ ฝัวเมียที่ได้รวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวง ได้บัญญัติถึงเรื่องชายชู้ไว้โดย เฉพาะ ให้ผู้มีอำนาจป้องกันเกียรติยศชื่อเสียงได้²⁶ โดยให้ฆ่าได้ทั้งชายชู้ และเมีย และมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากชายชู้ได้ กล่าวคือ

บทที่ 8 หญิงนอกใจฝัว ฝัวจับหญิงนอกใจ ฆ่ายนอคนว่า ถ้า จะฆ่าชายนั้นไซ้ให้ฆ่าหญิงนั้นเสียด้วย อย่าฆ่าแต่ผู้เดียว ถ้าฆ่าแต่หญิงไซ้ ให้ใหม่ฝัวตามบรรดาศักดิ์

บทที่ 9 หญิงทำชู้เหนือฝัว จับชายชู้ได้มีทันพิจารณาบันดาลโทษ ตีตำฆ่าฟันชายผู้ชู้ตายไซ้ให้พิจารณา ถ้าเป็นสัตย์ว่าชายทำชู้ด้วยเมียมันจริง มิให้มีโทษแก่ชายเจ้าของเมียเลย²⁷

บทที่ 13 ชายใดทำชู้ด้วยเมียท่าน จับได้ทั้งหญิงทั้งชาย ถ้าจะ

²⁵ คณะกรรมการกฤษฎีกา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจ พิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 114/75/2483," 16 สิงหาคม 2483, หน้า 4.

²⁶ พระยาพิเคราะห์ปฤชามาตย์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะฝัวเมีย และมรฎก, พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร: โรงพิมพ์พิศาลบรรณินต์, 2468), หน้า 94.

²⁷ ร. แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมาย กฎหมายตราสามดวง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 49.

เอาสินไหม ให้เอามายังแพ่งให้พิจารณา ถ้าผู้เห็นว่าสินไหมนั้นน้อยจะขอ
 ฟันแถมเสียมิให้ฟัง²⁸

ในปัจจุบัน การที่ภริยามิใช่ และสามีพบเห็นชายชู้และภริยาขณะที่
 ร่วมประเวณีหรือกระทำกันในทางชู้สาว สามีจะทำร้ายชายชู้หรือภริยา โดย
 อ้างการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของตนได้หรือไม่นั้น ต้อง
 แยกพิจารณาว่าสามีภริยานั้นเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 249/2515 : จำเลยเห็นผู้ตายกำลังฆ่าเรา
 ภริยาจำเลยในห้องนอน แม้ภริยาจำเลยจะมีใช้ภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่
 ก็อยู่กินกันมา 15 ปี และเกิดบุตรด้วยกัน 6 คน จำเลยย่อมมีความรักและ
 ห่วงแทน การที่จำเลยใช้มีดพับเล็กที่หามาได้ในทันทีทันใดนั้นทางผู้ตาย 2 ที่
 ถือว่าจำเลยกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ

ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องนี้ หากจำเลยและภริยาเป็น
 สามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย การที่จำเลยกระทำต่อผู้ตาย จำเลยย่อม
 อ้างป้องกันได้ แต่เนื่องจากจำเลยและภริยามิใช่สามีภริยาที่ชอบด้วย
 กฎหมาย จำเลยย่อมไม่มีสิทธิหวงห้ามมิให้ภริยาจำเลยไปร่วมประเวณี
 กับชายอื่นได้ การที่ผู้ตายและภริยาจำเลยร่วมประเวณีกัน จึงไม่เป็นภยัน
 ตรายซึ่งเกิดจากการละเมิดกฎหมาย จำเลยจึงอ้างป้องกันไม่ได้ แต่อย่างไร
 ก็ตามก็ถือว่าเป็นการข่มเหงจำเลยอย่างไม่เป็นธรรม จำเลยจึงอ้างบันดาล
 โทสะได้

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

ดังนั้น ในกรณีภริยามีชู้ ถ้าเป็นสามีภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อสามีพบเห็นชายชู้และภริยาขณะร่วมประเวณี หรือกระทำกันในทางชู้สาว สามีจะทำร้ายชายชู้หรือภริยา โดยอ้างการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของตนไม่ได้ แต่อ้างได้ว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 เพื่อเป็นเหตุลดโทษ

ในทางกลับกัน ถ้าเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมได้รับความคุ้มครองจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว เช่น ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในทางส่วนตัว เช่น การอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 วรรค 1 ซึ่งหมายถึง ความซื่อสัตย์ของการสมรสที่แต่ละฝ่ายพึงต้องปฏิบัติต่อกัน ภริยาจะไปยุ่งเกี่ยวกับชายอื่น หรือสามีจะไปยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่น นอกเหนือจากความสัมพันธ์กันในทางปกติในทางสังคมไม่ได้²⁹ นอกจากนี้ การไม่ซื่อสัตย์ของภริยาหรือภริยามีชู้ ไม่เฉพาะก่อให้เกิดผลเสียหายในทางศีลธรรมอย่างรุนแรงเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดการเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียงของครอบครัว และอาจส่งผลให้มีลูกชู้ด้วย³⁰

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁹ชาติชาย อัครวิบูลย์ และ สมบูรณ์ ชัยเดชสุริยะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย ครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จรัญสนิทวงศ์, 2525), หน้า 109.

³⁰ เรืองเดี๋ยวกัน.

การที่ภริยามีชู้ สามีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะทำร้ายชายชู้หรือภริยา ขณะที่ร่วมประเวณีหรือกระทำกันในทางชู้สาว โดยอ้างการกระทำโดยจำเป็น เพื่อให้พ้นภัยอันตราย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67(2) ได้หรือไม่นั้น การกระทำโดยจำเป็น เพื่อให้พ้นภัยอันตราย จะต้องเป็นกรณีที่มีภัยอันตราย, ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง, เป็นภัยอันตรายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้, ภัยอันตรายนั้นผู้กระทำโดยจำเป็นมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน, ผู้กระทำได้กระทำไปเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นภัยอันตราย และกระทำไปไม่เกินขอบเขต ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับโทษ

การกระทำโดยจำเป็น เพื่อให้พ้นภัยอันตราย มีความแตกต่างจากการกระทำโดยป้องกันประการหนึ่งก็คือ การกระทำโดยจำเป็น เป็นการกระทำต่อบุคคลที่สามซึ่งไม่มีส่วนผิดในการก่อให้เกิดภัยอันตรายนั้น ส่วนการกระทำโดยป้องกัน เป็นการกระทำต่อผู้ก่อภัยอันละเมิดกฎหมาย

ในกรณีภริยามีชู้ ถ้าสามีพบเห็นชายชู้และภริยาขณะที่ร่วมประเวณีหรือกระทำกันในทางชู้สาว สามีจะทำร้ายชายชู้หรือภริยา โดยอ้างการกระทำโดยจำเป็น เพื่อให้พ้นภัยอันตราย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67 (2) ไม่ได้ แม้การกระทำชู้จะเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง แต่หลักเกณฑ์ของการกระทำโดยจำเป็น เพื่อให้พ้นภัยอันตรายประการหนึ่ง ก็คือ ต้องเป็นภัยอันตรายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ แล้วจึงกระทำต่อบุคคลที่สาม ซึ่งไม่มีส่วนผิดในการก่อให้เกิดภัยอันตรายนั้น เพื่อให้พ้นภัยอันตราย แต่เมื่อชายชู้และภริยามีใช้บุคคลที่สามซึ่งไม่มีส่วนผิดในการก่อให้เกิดภัยอันตรายนั้น สามีจะทำร้ายชายชู้หรือภริยาขณะที่ร่วมประเวณีหรือ กระทำกันในทางชู้สาว โดยอ้างการกระทำโดยจำเป็น เพื่อให้พ้นภัยอันตราย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67(2) ไม่ได้

การกระทำโดยป้องกัน สำหรับสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของหญิง ในกรณีที่มีขันธ์ตราขายแก่หญิงอันเกิดจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา³¹ หรืออนาจาร³² หญิงผู้รับภัยสามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของตนได้³³

สำหรับสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศ ในกรณีที่มีขันธ์ตราขายแก่หญิงอันเกิดจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราหรืออนาจารนั้น มีคำพิพากษายอมรับว่าสามารถกระทำการเพื่อป้องกันได้ เช่น

³¹ "การข่มขืนกระทำชำเรา" หมายความว่า ได้กระทำชำเราโดยหญิงมิได้สมัครใจ กรณีหญิงยินยอมข่มขืนไม่ผิด (คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 194.)

"กระทำชำเรา" คือ การทำให้ของลับของชายล่วงล้ำเข้าไปในของลับของหญิง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1048/2518.)

³² "การอนาจาร" คือ การกระทำที่ในทางภาวะวิสัยเป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนความรู้สึกอันอภัยในทางเพศโดยทั่วไปอย่างร้ายแรง และเป็น การกระทำที่ในทางอัตวิสัยได้ถูกกระทำลงด้วยความต้องการทางเพศหรือ ความใคร่ เป็นต้นว่า มีจุดมุ่งหมายหรือความประสงค์เพื่อก่อหรือ ระวังความ ต้องการทางเพศ หรืออารมณ์ทางเพศของตนหรือของผู้อื่น เช่น การ กอดจูบลูบคลำ และการกระทำที่เป็นการอนาจารนั้น ต้องเป็นการกระทำต่อ เนื้อตัวของบุคคล แม้จะเป็นการผ่านบนเสื้อผ้าก็ตาม (คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, หน้า 200.)

³³ เอกุต์, กฎหมายอาชญา (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์และการเมือง, 2477), หน้า 129.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1027/2508 : จำเลยเป็นหญิงเดินกลับบ้านไป
ถึงที่เกิดเหตุซึ่งเป็นทางเปลี่ยว สองข้างทางเป็นป่า ผู้ตายถือปืนและเข้าจุด
จำเลยจะพาเข้าข้างทาง จำเลยพูดขอร้องไม่ให้ทำ ผู้ตายไม่ฟัง จำเลย
จึงผลักผู้ตายหล้มกันกระแทก ปืนของผู้ตายตกใกล้ตัวผู้ตาย จำเลยยิงผู้ตาย
1 นัด ผู้ตายจะหยิบปืนที่ตกนั้น จำเลยจึงยิงซ้ำอีก 1 นัด เป็นการป้องกันตัว
และชื่อเสียงพอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1747/2514 : ผู้ตายขึ้นไปบนบ้านและบุกรุก
เข้าไปในห้องนอนของจำเลยซึ่งเป็นหญิงที่อยู่บ้านแต่ลำพังเพียงคนเดียว ใน
เวลากลางคืน เมื่อจำเลยวิ่งหนีออกมา ผู้ตายก็เข้ากอดปล้ำจะกระทำมิได้
มีร้ายจำเลย จำเลยจึงใช้มีดปลายแหลมแทงผู้ตายเพื่อหนีปล่อย ผู้ตายก็ไม่
ปล่อย จำเลยจึงแทงซ้ำ พอผู้ตายปล่อยจำเลย จำเลยก็มีได้แทงผู้ตายต่อไปอีก
ผู้ตายมีบาดแผลที่หน้าอก 2 แผล ซ้ายโครง 3 แผล และถึงแก่ความตาย
ดังนั้น ถือว่าจำเลยกระทำไปเพื่อหยุดยั้งการกระทำของผู้ตายเป็นการป้องกัน
พอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 507/2527 : จำเลยเป็นหญิงสาวอายุ 15 ปี
ผู้ตายเป็นชายหนุ่มอายุ 18 ปี ไม่มีภรรยา ขณะเกิดเหตุเป็นยามวิกาล
ผู้ตายซึ่งดื่มสุราตั้งแต่ตอนเย็น คงจะเห็นโอกาสเหมาะที่จำเลยอยู่ตามลำพังกับ
น้องสาวเล็กๆ จึงเข้าไปหาเพื่อแสดงความรักใคร่ฉันทู้สาว จำเลยไม่ยินยอม
จึงเกิดการชู้ช้ำและปลุกปล้ำกันขึ้น การที่มีผู้ตายตกลงที่พื้น และจำเลยแย่ง
ได้แล้วเหวี่ยงไปข้างหลัง 1 ที มีบาดแผลเพียงเล็กน้อยไม่ทำให้ถึงตาย ย่อม
เป็นการป้องกันสิทธิของตน ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายที่พอ
สมควรแก่เหตุ เพราะหากไม่กระทำอาจถูกข่มขืนกระทำชำเราได้ แม้
ผู้ตายจะเสียหลักพลัดตกลงไปในน้ำหมดสติจมน้ำถึงแก่ความตาย จำเลยก็ไม่มี
ความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1947/2529 : จำเลยเป็นหญิงสาว แม้จะเคย
 เป็นคู่รักของผู้เสียหายมาก่อน แต่เมื่อจำเลยไม่ยินยอม ผู้เสียหายย่อมไม่มีสิทธิ
 ที่จะถอดปล้ำทำมีดมีร้ายจำเลยได้ ได้ความว่าขณะที่จำเลยยืนหันหัวหอมอยู่
 ผู้เสียหายเข้ามาข้างหลังโอบกอด จำเลยสะบัดและหลุดห้ามพร้อมกับแกว่งมีด
 ผู้เสียหายไม่ยอมฟัง เมื่อจำเลยใช้มีดแทงผู้เสียหายครั้งที่สองถูกท้องน้อย และ
 ผู้เสียหายล้มลงแล้ว จำเลยก็ไม่ได้แทงซ้ำที่ที่มีโอกาสแทงได้อีก คงปล่อย
 ให้มีดปักคาอยู่ที่ท้องผู้เสียหายแล้ววิ่งลงจากบ้านไป ดังนี้ การกระทำของ
 จำเลยถือได้ว่าเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ จำเลยไม่มีความผิด

จากคำพิพากษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีภยันตรายแก่หญิงซึ่งเกิดจาก
 การประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง ผู้กระทำ
 จำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากภยันตรายนั้น ซึ่งสิทธิที่ป้องกันนั้น
 นอกจากจะเป็นสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศแล้ว ยังเป็นการป้องกันสิทธิในร่างกาย
 อีกด้วย³⁴ เพราะการข่มขืนกระทำชำเราหรือการอนาจาร ย่อมเป็นการ
 ประทุษร้ายต่อสิทธิในร่างกายของผู้อื่นด้วย ถ้าผู้กระทำได้กระทำการป้องกันไป
 พอสมควรแก่เหตุแล้ว การกระทำนั้นก็ถือเป็นการป้องกันโดยชอบ ผู้กระทำ
 ไม่มีความผิด

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีภยันตรายแก่หญิงอันเกิดจากการถูกข่มขืน
 กระทำชำเราหรือการอนาจาร ย่อมมีความแตกต่างไปจากกรณีภริยามีชู้
 เพราะในกรณีภริยามีชู้ นั้น สามีที่ชอบด้วยกฎหมายจะทำร้ายชายชู้ที่กำลังมี

³⁴ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กฎหมายอาญา 1 หน่วยที่
8-15 (กรุงเทพมหานคร: หจก.ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2525), หน้า 145.

ความสัมพันธ์ทางเพศกับภริยาตน โดยอ้างการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศได้ แต่สามีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะทำร้ายหรือฆ่าชายชู้ที่กำลังมีความสัมพันธ์ทางเพศกับภริยาตน โดยอ้างการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของตนไม่ได้ แต่ถือเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ³⁵ นอกจากนี้ สามีจะอ้างว่าเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของภริยาไม่ได้ เพราะถือว่าภริยายินยอมสมัครใจมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายชู้ จึงไม่มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย ในอันที่จะเข้าหลักเกณฑ์แห่งการกระทำโดยป้องกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 แต่ในกรณีที่หญิงถูกข่มขืนกระทำชำเราหรืออนาจารนั้น การข่มขืนกระทำชำเราหรือการอนาจารเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนความยินยอมของหญิง³⁶ ถือว่ามีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายเกิดขึ้นแล้ว³⁷ หญิงผู้รับภัยย่อมมีอำนาจที่จะกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิของตนได้ และเมื่อตัวหญิงผู้รับภัยมีอำนาจกระทำการเพื่อป้องกันตนเองแล้ว บุคคลอื่นแม้แต่สามีของหญิงผู้รับภัยนั้นก็ย่อมมีอำนาจที่จะกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิของหญิงนั้นได้ด้วยเช่นกัน³⁸

สำหรับกฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง ชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคล ในกรณีที่เป็นการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา หรือการเปิดเผย

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5/2500, 249/2515.

³⁶ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, หน้า 194.

³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1027/2508, 1747/2514, 507/2527, 1947/2529.

³⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กฎหมายอาญา 1 หน่วยที่ 8-15, หน้า 145.

ความลับของผู้อื่นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายที่กระทบถึงสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลในลักษณะดังกล่าวนี้ ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลวินิจฉัยเป็นตัวอย่างว่า สามารถป้องกันสิทธินั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากมีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงกระทบต่อสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศแล้ว บุคคลสามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้ ซึ่งถ้าได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุการณ์กระทำนั้นย่อมเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เช่น นาย ก. หมิ่นประมาทนาย ข. โดยยื่นพุดต่อหน้าสาธารณชน ถือว่าการกระทำของนาย ก. เป็นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงกระทบต่อสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของนาย ข. แล้ว นาย ข. ย่อมมีอำนาจกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิของตนได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 950/2519 : ผู้ตายรูปร่างแข็งแรงสูงใหญ่กว่าจำเลยซึ่งเป็นหญิงและนิ้วมือขวาพิการ ผู้ตายด่าว่าจำเลยด้วยคำหยาบต่อหน้าคนจำนวนมาก จำเลยบอกให้ผู้ตายหยุดด่า ผู้ตายไม่เชื่อฟัง กลับใช้รุมย่าวประมาณ 1 ศอก ที่ปลายมีเหล็กแหลม ตีศีรษะและลำตัวจำเลยหลายที่ พร้อมกับพูดว่าตีมันให้ตาย จำเลยถอยหลังหนีจนสะดุดขาตัวเองล้มลงในชอกจอดรถซึ่งไม่มีทางไปอีก จำเลยจึงชักปืนออกมาชูปืนให้ผู้ตายเข้ามา แต่ผู้ตายไม่ยอมหยุดยิง จำเลยร้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ก็ไม่มีผู้ใดช่วย จำเลยจึงใช้ปืนยิงผู้ตาย 2 นัด ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ ถือได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิด

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 950/2519 การกระทำของผู้ตายที่ด่าว่า

จำเลยด้วยถ้อยคำหาบคายต่อหน้าคนจำนวนมาก ถือว่าเป็นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงกระทบต่อสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของจำเลยแล้ว การที่จำเลยบอกให้ผู้ตายหยุดด่าผู้ตายไม่เชื่อฟัง ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏเพียงแค่นี้ จำเลยจะใช้ปืนยิงผู้ตายจนถึงแก่ความตายไม่ได้ ย่อมเป็นการกระทำเพื่อป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ แต่เมื่อผู้ตายใช้ร่มยาวประมาณ 1 ศอก ที่ปลายมีเหล็กแหลมตีศีรษะและลำตัวจำเลยหลายที่ พร้อมกับพูดว่าตีมันให้ตาย ย่อมถือว่าเป็นภัยอันตราย ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายที่ใกล้จะถึง กระทบต่อสิทธิในชีวิต ร่างกายของจำเลย จำเลยย่อมมีอำนาจกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิในชีวิต ร่างกายของตนได้ด้วย

สำหรับสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศนั้น เป็นสิทธิที่ศาลฝรั่งเศส³⁹ และศาลสหรัฐอเมริกา⁴⁰ ยอมรับว่าเป็นสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ทำนองเดียวกับคำพิพากษาของศาลไทย

4.2.1.3 สิทธิในทรัพย์สิน

สิทธิในทรัพย์สิน เป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองให้บุคคลมีอยู่เหนือทรัพย์สิน⁴¹ ซึ่งสิทธิในทรัพย์สินนี้เป็นสิทธิที่ศาลยอมรับว่าเป็นสิทธิที่บุคคล

³⁹Trib. de Colmar du 6 dec. 1957.

⁴⁰Ford v. State, 222 Ark. 16, 257 S.W. 2d 30 (1953).

⁴¹พิชญ์ รพินทร์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาค 2 บุคคล ภาค 3 สิทธิ (กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, 2516), หน้า 88-89.

สามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างคำพิพากษา
เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 469/2500 : คนร้ายเข้าไปในลักเรือของ
จำเลยถึงใต้ถุนบ้าน และกำลังพาหนีในเวลาดึก และเดือนมืด ทราบไม่ได้
ว่าคนร้ายมีอาวุธอะไรและในท้องที่เกิดเหตุมีการปล้นกันบ่อยๆ จำเลยจึงถูก
คนร้ายตายในระยะห่าง 5 วา เป็นการป้องกันทรัพย์พอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1194/2502 : ผู้ตายกับจำเลยไม่เคยรู้จักกันมา
ก่อน ไม่มีเหตุโกรธเคืองกัน ผู้ตายได้ลักลูกโคของจำเลยมาฆ่าและเตรียมจะ
หามไป จำเลยตามมาพบเข้าจึงเกิดต่อสู้กัน ต่างฝ่ายต่างมีมีด ในที่สุดผู้ตาย
ก็ตาย ทำร้ายกันอย่างไรไม่ปรากฏ เช่นนี้ถือว่า เป็นเรื่องจำเลยป้องกันตัว
และทรัพย์พอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาฎีกาที่ 960/2503 : ผู้ตายเป็นคนร้ายไปทำการ
ลักทรัพย์บนเรือนจำเลย จำเลยเป็นเด็กหนุ่มอายุ 16 ปี อยู่เฝ้าบ้านตามลำพัง
ได้พบคนร้ายในห้องเรือนมีอาวุธมีดปลายแหลมถือขู่จะทำร้าย ทั้งเก็บทรัพย์บน
เรือนพยายามจะพาเอาไปด้วย จำเลยจึงเอาพร้าฟันผู้ตายซึ่งเป็นคนร้ายถึง
แก่ความตาย การกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาฎีกาที่ 729/2508 : ท้องที่เกิดเหตุมีโจรผู้ร้ายชุกชุม
ฝ่ายผู้ตายมีพวกมาด้วยกันถึง 3 คน บุกรุกเข้ามาลักทรัพย์ในไร่ของจำเลย
จำเลยร้องทักว่าใคร 2 ครั้ง ฝ่ายผู้ตายใช้กระบองขว้างมา 2 ครั้ง เป็น
การใช้กำลังเพื่อประทุษร้ายจำเลย ให้เป็นความสะดวกในการที่ผู้ตายกับพวก
จะทำการลักทรัพย์ จำเลยใช้ปืนยิงไป 1 นัด แล้ววิ่งกลับบ้าน ถือว่าจำเลย
ใช้ปืนยิงไปในขณะที่เห็นได้ว่า ภัยอันตรายใกล้จะถึงตัวจำเลยกับพวกอยู่แล้ว
การกระทำของจำเลยจึงเป็นไปพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1923/2519 : จำเลยเก็บของไว้ในโรงเก็บของ
 ในส่วนจำเลย ตำบลที่เกิดเหตุมีคนร้ายชุกชุม ผู้ตายกับพวกบุกกรุกเข้าไปในเวลา
 วิกาล โดยเจตนาจะลักทรัพย์ ถูกเส้นลวดที่จำเลยชิงปล่อยกระแสไฟฟ้าไว้ที่
 โรงเก็บของถึงแก่ความตาย จำเลยมีสิทธิทำร้ายผู้ตายกับพวกเพื่อป้องกันทรัพย์
 สินได้ การกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันสิทธิพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4544/2531 : ผู้ตายกับพวกบุกกรุกเข้าไปใน
 บริเวณบ้านของจำเลยในเวลากลางคืน โดยเจตนาที่จะลักทรัพย์ เมื่อจำเลย
 ได้ยินเสียงสัญญาณป้องกันขโมยดังขึ้น จึงนำอาวุธปืนสั้นลงมาดู ก็ถูกฝ่ายผู้ตาย
 ใช้อาวุธปืนยิงก่อนในระยะใกล้ แม้กระสุนปืนไม่ถูกจำเลย ก็ยังไม่เป็นการแน่
 นอนว่าฝ่ายผู้ตายจะยิงซ้ำอีกหรือไม่ การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงไปทางกลุ่มคน
 ร้ายซึ่งมีผู้ตายอยู่ด้วยเพียงนัดเดียวในระยะกระชั้นชิด ถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย
 ดังนี้ การกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันสิทธิในชีวิตและทรัพย์สินของตน
 ให้พ้นภัยอันตรายอันเกิดจากการประทุษร้ายของผู้ตายกับพวก พอสมควรแก่เหตุ
 เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68

จากคำพิพากษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ บุคคล
 สามารถกระทำการป้องกันได้นั้น จะเป็นสิทธิในทรัพย์สินประเภททรัพย์สินที่
 เป็นกรรมสิทธิ์ ไม่ว่าจะทรัพย์สินนั้นจะเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลผู้กระทำการเพื่อ
 ป้องกันเอง หรือของบุคคลอื่นก็ได้ กล่าวคือ ถ้ามีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการ
 ประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง กระทบต่อ
 กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลแล้ว บุคคลสามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิ
 นั้นได้ ซึ่งถ้าได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุแล้ว การกระทำนั้นย่อมเป็นการ
 ป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำไม่มีความผิด สำหรับสิทธิในทรัพย์สิน

เป็นสิทธิที่ศาลฝรั่งเศส⁴² และศาลสหรัฐอเมริกา⁴³ ยอมรับว่าเป็นสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ทำนองเดียวกับคำพิพากษาของศาลไทย

อย่างไรก็ตาม ในการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินนี้ บางครั้งอาจมีการประทุษร้ายต่อสิทธิในชีวิต ร่างกายของบุคคลรวมอยู่ด้วย ซึ่งบุคคลย่อมมีอำนาจที่จะกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิในชีวิตร่างกายด้วย

4.2.2 ขอบเขตของสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

การกระทำโดยป้องกัน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 นั้น เป็นการกระทำที่มีมูลเหตุจูงใจเพื่อป้องกันสิทธิ หมายถึง กระทำโดยมีมูลเหตุจูงใจหรือเจตนาพิเศษเพื่อป้องกันสิทธิ ซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจในทางยกเว้นความผิด⁴⁴ โดย "สิทธิ" ดังกล่าว หมายถึง ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่โดยกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ตามทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) และหมายความเฉพาะสิทธิที่เป็นส่วนเอกชน (private rights) เท่านั้นที่บุคคลสามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้⁴⁵ ซึ่งคำพิพากษาของศาลไทยได้ยอมรับว่า สิทธิในชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียงเกียรติยศ

⁴² Crime. 21 dec. 1954.

⁴³ Crawford v. State, 231 Md 354, 190 A 2d 538 (1963).

⁴⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 258.

⁴⁵ คณะกรรมการกฤษฎีกา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 114/75/2483," 16 สิงหาคม 2483, หน้า 6.

และทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่บุคคลสามารถกระทำการเพื่อป้องกันได้ เช่นเดียวกับ
ของฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา

เมื่อสิทธิที่บุคคลสามารถป้องกันได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 68 หมายถึง สิทธิที่เป็นส่วนเอกชน (Private Rights) จึง
เป็นผลให้ขอบเขตของสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมายขยายออกไป
จากสิทธิประเภทต่างๆที่ศาลได้ยอมรับว่าสามารถป้องกันได้⁴⁶ เช่น

สิทธิทางการเมือง เป็นสิทธิที่ให้เฉพาะแก่บุคคลผู้มีสัญชาติของ
ประเทศ เมื่อมีอายุและคุณสมบัติบางประการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้มี
โอกาสเข้าเกี่ยวข้องหรือร่วมมือในการปกครองประเทศ⁴⁷ เช่น สิทธิในการ
ออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ถ้ามีบุคคลใดมา
ประทุษร้ายต่อสิทธิทางการเมืองของบุคคลอื่น โดยละเมิดต่อกฎหมาย บุคคล
ผู้รับภัยอันตรายย่อมมีอำนาจที่จะกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้ เช่น นายแดง
จะไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้มีนายดำ
ซึ่งเป็นหัวหน้าคะแนนให้แก่ผู้สมัครอีกคนหนึ่งรู้ว่า นายแดงจะใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่
เป็นคู่แข่งกับผู้สมัครที่ตนเป็นหัวหน้าคะแนนให้ นายดำจึงขัดขวางทำร้ายร่างกาย
นายแดง โดยไม่ยอมให้นายแดงเข้าไปในหน่วยเลือกตั้ง เช่นนี้ถือว่า มีภัยอันตราย
ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้
จะถึง กระทบต่อสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อัน

⁴⁶ จิตติ - ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1
ตอนที่ 2, หน้า 609.

⁴⁷ โพบม จันทรัคคะ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย, หน้า 465.

เป็นสิทธิทางการเมืองของนายแดง และนายแดงจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตน เมื่อนายแดงทำร้ายนายดำบาดเจ็บ ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิทางการเมืองของนายแดง⁴⁸

การกระทำของนายดำ นอกจากจะเป็นการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย ต่อสิทธิทางการเมืองของนายแดงแล้ว ยังเป็นการประทุษร้ายต่อสิทธิในร่างกายของนายแดงอีกด้วย ในกรณีเช่นนี้ถือว่า มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง นายแดงจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิในร่างกายของตน ซึ่งถ้าได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นย่อมเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย นายแดงย่อมไม่มีความผิด

จากกรณีที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกระทำของนายดำเป็นการประทุษร้ายต่อสิทธิทางการเมือง และสิทธิในร่างกายของนายแดง โดยเป็นการประทุษร้ายต่อสิทธิสองประการจากการกระทำอันเดียวกัน และนายแดงย่อมมีอำนาจที่จะกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิทั้งสองประการของตนได้

สำหรับสิทธิทางการเมืองในกรณีเช่นที่กล่าวมานี้ ตามบทบัญญัติ มาตรา 328 และ 329 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ไม่ครอบคลุมถึงการป้องกันสิทธิทางการเมืองด้วย เพราะตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 328 บัญญัติไว้เฉพาะสิทธิในชีวิต ร่างกาย เท่านั้นที่สามารถป้องกันได้

⁴⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กฎหมายอาญา 1 หน่วยที่ 8 - 15, หน้า 141.

แต่ศาลฝรั่งเศสได้ตีความขยายความรวมถึงสิทธิในทรัพย์สิน และชื่อเสียงเกียรติยศด้วย เพราะประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสประกาศใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1810 ซึ่งในสมัยนั้นต้องการจำกัดอำนาจการตีความของศาลของผู้พิพากษา แต่เมื่อสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องมีการขยายความบทบัญญัติดังกล่าว โดยศาลฝรั่งเศสจะยึดหลัก "ความยุติธรรมต้องไม่ถอยต่อความไม่ยุติธรรม" (Le droit n'a pas a reculer devant l'injustice)^{4๐} มาเป็นหลักในการขยายความบทบัญญัติดังกล่าว

จากการที่แนวคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสยอมรับว่า สิทธิในชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียงเกียรติยศ และทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่บุคคลสามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้ มิได้รวมถึงสิทธิทางการเมืองหรือสิทธิประการอื่นด้วยแต่อย่างใด แต่นักนิติศาสตร์ฝรั่งเศสมีความเห็นว่า การตีความบทบัญญัติในเรื่องป้องกัน สมควรที่จะขยายออกไปให้ใช้บังคับได้กับการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิประการอื่นของบุคคลด้วย ซึ่งการตีความเช่นนี้ไม่เป็นการขัดต่อหลักการตีความกฎหมายอาญาแต่อย่างใด^{๕๐}

ดังนั้น การกระทำของนายดำที่เป็นการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ

^{4๐}Hans - Heinrich Jescheck, Introduction au droit allemand (Republique federale) Tome 2 : droit public et droit penal (Paris : Cujas , 1984), P. 269.

^{๕๐}Gaston Stefani, George Levasseur et Bernard Bouloc, Droit penal general, 12 eme edit (Paris: Dalloz, 1984), P. 731.

กฎหมายต่อสิทธิทางการเมืองและสิทธิในร่างกายของนายแดงนั้น นายแดงย่อมกระทำการเพื่อป้องกันได้ โดยแนวคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสเห็นว่า เป็นการป้องกันสิทธิในร่างกายเท่านั้น ไม่รวมถึงการป้องกันสิทธิทางการเมืองด้วย แต่ตามความเห็นของนักนิติศาสตร์ฝรั่งเศสแล้ว การกระทำของนายแดง ยังอ้างได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิทางการเมืองของตนได้อีกด้วย⁵¹

ในส่วนกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา ที่เกี่ยวกับบทบัญญัติเรื่องการป้องกันตนเองและการป้องกันผู้อื่น⁵² ไม่ได้ระบุไว้โดยแจ้งชัดว่า สิทธิทางการเมือง เป็นสิทธิที่บุคคลสามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธินั้นได้ เพียงแต่กำหนดให้บุคคลใดเข้าอย่างมีเหตุผลว่า ตนหรือผู้อื่นกำลังตกอยู่ในภยันตรายที่ใกล้จะถึง ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และการใช้กำลังตอบโต้การกระทำหรือภัยจากผู้ก่อภัยดังกล่าว เป็นการจำเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงภยันตรายนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยป้องกัน

นอกจากนี้ ในส่วนคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับสิทธิที่สามารถป้องกันได้โดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ศาลได้ยอมรับว่า สิทธิในชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียงเกียรติยศ และทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่บุคคลสามารถกระทำการเพื่อป้องกันได้⁵³

⁵¹ Ibid.

⁵² Model Penal Code sec. 3.04 , 3.05.

⁵³ George P. Fletcher, Rethinking criminal law, P. 857 - 858.

เมื่อการกระทำของนายดำ เป็นภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย ที่กระทบถึงสิทธิทางการเมืองและสิทธิในร่างกายของนายแดง ซึ่งอย่างไรก็ตาม จากการกระทำของนายดำดังกล่าว นายแดงย่อมสามารถกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิในร่างกายของตนได้

สำหรับการป้องกันสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในส่วนที่เป็นทรัพย์สิน นอกจากกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแล้ว บุคคลยังอาจกระทำการเพื่อป้องกันทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ ได้อีก^{๕๔} เช่น ผู้ทรงสิทธิอาศัย ย่อมมีอำนาจฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกเข้ามาในโรงเรือนได้ เพราะผู้ทรงสิทธิอาศัยย่อมมีสิทธิอยู่ในโรงเรือน หรือผู้ทรงสิทธิเก็บกิน ย่อมมีสิทธิครอบครองอาหาริมทรัพย์ที่ตกอยู่ในบังคับแห่งสิทธิเก็บกิน และมีอำนาจจัดการทรัพย์สินนั้น ย่อมมีสิทธิฟ้องขับไล่ผู้บุกรุก^{๕๕} โดยการกระทำที่เป็นการบุกรุกนั้น ถือเป็นภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง อันผู้ทรงสิทธิอาศัยหรือสิทธิเก็บกิน จำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากภยันตรายนั้น ซึ่งถ้าได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นย่อมเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68

อย่างไรก็ตาม การกระทำโดยป้องกันสิทธิของผู้ทรงสิทธิอาศัย หรือสิทธิเก็บกินนั้น นอกจากจะเป็นการป้องกันสิทธิอาศัยหรือสิทธิเก็บกินของตนแล้ว

^{๕๔} ไซจิตร ปุณฺณพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2525), หน้า 34 - 35.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

ยังเป็นการป้องกันสิทธิในกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินนั้นด้วย ดังนั้น การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการป้องกันสิทธิในทรัพย์สินของตนเองหรือของผู้อื่น ทำนองเดียวกับกฎหมายอาญาฝรั่งเศส⁵⁶ และกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา⁵⁷ ที่ให้บุคคลมีอำนาจกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิในทรัพย์สินของตนเองหรือของผู้อื่นได้

เนื่องจากการป้องกันสิทธิ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 หมายถึง การป้องกันสิทธิที่เป็นส่วนเอกชนเท่านั้น ทำให้การกระทำความผิดอาญาบางฐาน เช่น ความผิดฐานเป็นกบฏ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113 ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 หรือความผิดฐานปลอมเงินตรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 เป็นต้น ความผิดอาญาเหล่านี้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสังคมส่วนรวมหรือสาธารณะ⁵⁸ กล่าวคือ

ความผิดฐานเป็นกบฏ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113 บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองกติกาสถาของรัฐธรรมนูญ และความคงอยู่ของดินแดนของรัฐ⁵⁹

ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁶ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 328 , 329.

⁵⁷ Model Penal Code sec. 3.06.

⁵⁸ คณิต ฌ นคร, "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา," วารสารอัยการ 3 (มกราคม 2523) : 55 - 61.

⁵⁹ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 282.

206 บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองข้อบัญญัติทางศีลธรรม^{๕๐}

ความผิดฐานปลอมเงินตรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสภาพความแท้ของเงินตรา อันเกี่ยวกับความมั่นคงในทางกฎหมายในการใช้หรือการหมุนเวียนเงินตรา^{๕๑}

ความผิดฐานต่างๆเหล่านี้ บุคคลไม่อาจกระทำการเพื่อป้องกัน ในกรณีที่มีการละเมิดบทกฎหมายดังกล่าวได้ เพราะความผิดตามมาตราต่างๆเหล่านี้ มิใช่บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิที่เป็นส่วนเอกชนแต่อย่างใด^{๕๒,๕๓} นอกจากนี้ การกระทำที่เป็นการละเมิดบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสังคมส่วนรวม หรือสาธารณะ ยังไม่ถือว่ามีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายที่ใกล้จะถึงเกิดขึ้น อันเป็นภัยอันตรายที่กระทบถึงสิทธิของบุคคล จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์แห่งการกระทำโดยป้องกัน และบุคคลจะกระทำการโดยอ้างว่าเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสังคมส่วนรวมไม่ได้ เพราะมีฉะนั้นจะทำให้บุคคลแต่ละคนกลายเป็นผู้พิพากษาหรือศาลที่จะวินิจฉัยการกระทำของบุคคลอื่น^{๕๔}

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า 191.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า 218.

^{๕๒} คณิต ฌ นคร, "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา, วารสารอัยการ 3 (มกราคม 2523) : 55 -61.

^{๕๓} Surasak Likasitwatanakul, "Les causes de justification en droit compare franco - thailandais" (Doctoral Dissertation, Universite des sciences sociales de Toulouse, 1990), P. 276.

^{๕๔} State v. Marley, 51 Hawaii 150, 509 P. 2d 1095 (1973).

การกระทำที่เป็นการละเมิดบทบัญญัติ เพื่อคุ้มครองสังคมส่วนรวมหรือ
สาธารณะ เช่น ความผิดฐานปลอมเงินตรา ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 240 ที่บัญญัติว่า

"ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งเงินตรา ไม่ว่าจะปลอมขึ้นเพื่อให้เป็นเหรียญ
กระดาษปอนด์ ธนบัตร หรือสิ่งอื่นใด ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้
หรือทำปลอมขึ้นซึ่งพันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้นๆ ผู้นั้น
กระทำความผิดฐานปลอมเงินตรา ต้องระวางโทษ..."

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1969/2505 ประชุมใหญ่ : บุคคลอื่นนำเครื่องมือ
สำหรับปลอมเหรียญกระดาษปอนด์ ไปทดลองทำเงินตราปลอมที่บ้านจำเลยเพื่อให้
จำเลยดู ดังนี้ จำเลยไม่ใช่ตัวการในการทำเงินตราปลอม เพราะไม่ได้ร่วม
ในการทดลองด้วย แต่การที่จำเลยให้ใช้สถานที่ ภาชนะ เต้าไฟของตนเองนั้น
เป็นการให้ความสะดวกในการปลอมเงินตรา มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน

จากข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ยกมาข้างต้นนั้น ถ้าปรากฏ
ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า มีบุคคลภายนอกเข้ามาในบ้านจำเลย เห็นจำเลยกับ
พวกกำลังกระทำการทดลองทำเงินตราปลอม อันเป็นความผิดฐานปลอมเงินตรา
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 บุคคลภายนอกที่เข้ามาพบเห็น
จะกระทำการใดๆต่อจำเลยกับพวก โดยบุคคลภายนอกจะอ้างว่า การกระทำ
ของตนเป็นการกระทำโดยป้องกันไม่ได้^{๕๕} เพราะถือว่ายังไม่ภัยอันตรายซึ่ง

^{๕๕} คณิต ณ นคร, "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา,"
วารสารอัยการ 3 (มกราคม 2523) : 55-61.

เกิดจากการประทุรร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิของบุคคล^{๖๖} จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์แห่งการกระทำโดยป้องกัน นอกจากนี้ ถ้าให้บุคคลภายนอกดังกล่าวอ้างว่า การกระทำของตนเป็นการกระทำเพื่อป้องกันสังคมส่วนรวมแล้ว จะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นผู้พิพากษาหรือศาลที่จะวินิจฉัยการกระทำของบุคคลอื่นไป^{๖๗}

4.3 การใช้อำนาจป้องกันสิทธิที่จะได้รับมาในอนาคต

การกระทำโดยป้องกัน เป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนเอง หรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุรร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย

ในกรณีที่สิทธิของบุคคลเป็นสิทธิที่จะได้รับมาในอนาคต แต่ได้มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุรร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย เกิดขึ้นในปัจจุบันกระทบถึงสิทธิที่จะได้รับมาในอนาคต บุคคลจะกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิที่จะได้รับมาในอนาคตได้หรือไม่ เช่น นายแดงและนายดำตกลงกันทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินของนายดำ 1 แปลง มีการวางมัดจำ และนัดโอนทางทะเบียนแล้ว ก่อนถึงวันนัดโอนกรรมสิทธิ์ นายดำได้ทำการขุดหน้าดินในที่ดินแปลงดังกล่าวไป

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๖๖} Surasak Likasitwatanakul, "Les causes de justification en droit compare franco - thailandais" (Doctoral Dissertation, Universite' des sciences sociales de Toulouse , 1990), P. 276.

^{๖๗} State V. Marley , 51 Hawaii 150, 509 P. 2d 1095 (1973).

ในกรณีเช่นนี้ นายแดงจะทำร้ายนายดำ เพื่อป้องกันมิให้นายดำขุดหน้าดินในที่ดินแปลงที่ตกลงซื้อขายกันได้หรือไม่

โดยปกติแล้ว การคุ้มครองสิทธิ บุคคลอาจกระทำการคุ้มครองสิทธิด้วยตนเอง หรือคุ้มครองสิทธิโดยศาลยุติธรรมก็ได้^{๖๘} ถ้าบุคคลประสงค์จะกระทำการคุ้มครองสิทธิด้วยตนเองโดยกระทำการป้องกัน สิทธิที่บุคคลมีอยู่ จะต้องเป็นสิทธิเกี่ยวกับบุคคล หรือสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภททรัพย์สินที่บุคคสามารถกระทำการเพื่อป้องกันได้^{๖๙}

ในกรณีสิทธิที่บุคคลมีอยู่ในปัจจุบัน เป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทบุคคลสิทธิ อันเป็นความผูกพันที่มีผลในกฎหมาย ซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิจะได้รับชำระหนี้ด้วยการกระทำหรืองดเว้นกระทำ หรือส่งมอบทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดจากลูกหนี้^{๗๐} เช่น สิทธิตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน แม้ผู้จะซื้อจะมีสิทธิตามสัญญาในอันที่จะได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นในอนาคต แต่ถ้าผู้จะขายทำผิดสัญญา ผู้จะซื้อจะทำการคุ้มครองสิทธิด้วยตนเอง โดยกระทำการป้องกันไม่ได้^{๗๑}

^{๖๘} โปยม จันทรัดตะ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย, หน้า 535-540.

^{๖๙} จิต เศรษฐบุตร, หนังสือเล่ม 2; พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2528), หน้า 404.

^{๗๐} พิชญ์ รพินทร์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ภาค 2 บุคคล ภาค 3 สิทธิ, หน้า 118.

^{๗๑} คณะกรรมการกฤษฎีกา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 114/75/2483," 16 สิงหาคม 2483, หน้า 7.

ผู้จะซื้อจะต้องขอคุ้มครองสิทธิของตนเองผ่านทางศาลยุติธรรมเสมอ⁷² เพราะเมื่อหนี้ตามสัญญาจะซื้อจะขายเกิดขึ้น และมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว ย่อมก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ในระหว่างคู่กรณีผู้เป็นฝ่ายในหนี้ ซึ่งการชำระหนี้นั้นมีหลักสำคัญว่า เมื่อหนี้มีวัตถุประสงค์จะต้องปฏิบัติการให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าหนี้สถานใดแล้ว เจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับประโยชน์นั้นจากลูกหนี้ หากลูกหนี้ชำระหนี้ผิดความประสงค์แห่งหนี้แล้ว เจ้าหนี้ก็มีสิทธิที่จะฟ้องขอให้มีการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213 หรืออาจมีสิทธิเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากลูกหนี้ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 215⁷³

สำหรับการป้องกันสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามกฎหมายอาญาฝรั่งเศสจะเป็นการป้องกันสิทธิในทรัพย์สินของตนเองหรือของผู้อื่นก็ได้ แต่ในกรณีที่เป็นบุคคลสิทธิซึ่งเป็นสิทธิตามสัญญา เช่น สิทธิตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน เป็นสิทธิตามสัญญาในอันที่ผู้จะซื้อจะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินมาในอนาคต แต่ถ้ามีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย เกิดขึ้นในปัจจุบันกระทบถึงกรรมสิทธิ์อันเป็นสิทธิที่จะได้รับมาในอนาคต บุคคลไม่มีอำนาจที่จะกระทำการ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷² จิต เศรษฐบุตร, หนี้ เล่ม 2, หน้า 404. และจิตติ ติงศภักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2, หน้า 617.

⁷³ กัณฐกร พันธุลาภ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2526), หน้า 17.

เพื่อป้องกันสิทธิที่จะได้รับมาในอนาคต⁷⁴ นอกจากนั้น ตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับการป้องกันทรัพย์สิน⁷⁵ ก็ได้กำหนดให้อ่านาบุคคลที่จะใช้กำลังในการป้องกันบุคคลสิทธิที่เป็นสิทธิตามสัญญาได้ ดังนั้น บุคคลผู้มีบุคคลสิทธิตามสัญญาจึงต้องขอความคุ้มครองสิทธิทางศาลเท่านั้น จะกระทำการคุ้มครองสิทธิด้วยตนเองโดยอ้างการกระทำเพื่อป้องกันไม่ได้

ดังนั้นจากสัญญาจะซื้อขายที่ดินที่ยกมาข้างต้น การกระทำของนายดำผู้จะขายที่ซุดหน้าดินไปจากที่ดินแปลงที่ตกลงซื้อขายกัน ไม่เป็นความผิดทางอาญาแต่อย่างใด แต่เป็นกรณีที่ผู้จะขายทำผิดสัญญาจะซื้อจะขายเท่านั้น เมื่อสิทธิของนายแดงผู้จะซื้อตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินดังกล่าว เป็นเพียงบุคคลสิทธิเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นในอนาคต นายแดงผู้จะซื้อจะทำการคุ้มครองสิทธิด้วยตนเองโดยทำร้ายนายดำผู้จะขาย เพื่อป้องกันมิให้นายดำผู้จะขายซุดหน้าดินไปจากที่ดินแปลงที่ตกลงซื้อขายกันไม่ได้ นายแดงผู้จะซื้อคงทำได้เพียงขอคุ้มครองสิทธิทางศาลเท่านั้น

⁷⁴Surasak Likasitwatanakul, "Les causes de justification en droit compare franco - thailandais" (Doctoral Dissertation, Universite des sciences sociales de Toulouse , 1990), P. 285.

⁷⁵Model penal Code sec. 3.06.